

Personalebesøg i Narsaq, Kommune Kujalleq

fra d. 26. aug. til d. 10. sept. 2013

Af Yvonne Dietz, klubleder i Klubben og Birgitte Vallø, specialkonsulent i Den Boligsociale Enhed

Grønland har været igennem kommunesammenlægninger i 2009, så Gladsaxe Kommunes venskabsby Narsaq er ikke længere en selvstændig kommune, men sammen med Qaqortoq og Nanortalik en del af Kommune Kujalleq.

Kommune Kujalleq ligger i den sydligste del af Grønland og har en fantastisk natur med fjelde, blå fjorde og åbent hav med de flotteste isbjerge. Fjordene er rige på sæler, laks, ørreder og vågehvaler.

Kommunen består af de tre byer; Qaqortoq, som er hovedbyen, Nanortalik og så Narsaq. Hertil kommer 11 bygder og en række fåreholdersteder spredt i det åbne land.

Narsaq betyder "sletten" på grønlandsk og skyldes den lille grønne slette, som byen ligger på. Her bor ca. 14-1500 mennesker, heraf 20-25 danskere.

Under besøget i Narsaq var vi tilknyttet hver sin del af forvaltningen, Yvonne på klubområdet og Birgitte i arbejdsmarkedsforvaltningen.

Vores program for besøget var ganske sparsomt, så vi fandt selv ud af at søge uden for vores egentlige arbejdsområde. Vi besøgte byens børnehjem, alderdomshjem, familiecenter, var ude med det lokale politi, var med til borgermøde, hvor bl.a. beskæftigelse i byen var til debat, var med til byrådsmøde, var til kaffemik, så husflidshuset, besøgte byens lille museum, var til grønlandsk gudstjeneste, var på besøg hos Børge (stensamler), var til jubilæum i afholdsforeningen, shoppede souvenirs o.s.v.

Undervejs var der mulighed for et besøg i Qaqortoq, hvor vi bl.a. så Great Greenland, som forarbejder skind hovedsagelig fra sæl. Der lå ca. 150.000 sælskind klar til distribution.

Vi fik også mulighed for at besøge bygden Qassiarsuk med 55 indbyggere, berømt for nordboruinerne og stedet hvor Erik den Røde gik i land.

Vi var enige om at se så meget som muligt, så vi arrangerede selv en tur til Tvillingebræen (indlandsisen). Vi fandt frem til en tidligere fanger, som vi tilbragte det meste af en søndag sammen med ude i fjordene mellem de smukkeste isbjerge. Vi tog på vandretur til Kvanefjeldet og vandrede i fjeldene omkring byen og til Pointen.

I det følgende har vi beskrevet hver vores oplevelse i Narsaq.

Besøg i byen med Yvonne

Narsaq: Er et eldorado for geologi-, is- og vandreinteresserede. Især Kvanefjeldet er blevet kendt for sin store koncentration af sjældne bjergarter og mineraler, heriblandt den lyserøde smykkesten Tugtupit, der er Grønlands Nationalsten. Især muligheden for at udvinde uran er mere aktuel nu end nogensinde.

Hvad betyder det for byen, hvis udvindingen bliver aktuel?

Indenfor de sidste år er ca. 200 borgere fraflyttet Narsaq til fordel for større byer som Qaqortoq og Nuuk. En del er også flyttet til Danmark.

Hvad er årsagen til fraflytningen?

Hvem bliver tilbage?

Byen har store problemer med omsorgssvigt, seksuelle overgreb samt alkohol og hash. Antallet af provokerede aborter er højt (mange gengangere), antallet af kønssygdomme (Klamydia og Gonorré) er højt, og selvmordstendensen stor.

Hvad kan årsagerne være?

Hvilke muligheder er der for at ændre tendensen?

Boliger: Leje- samt ejerboliger. Man køber huset, men jorden/grunden tilhører hjemmestyret. I Narsaq er det ikke muligt at få kreditforeningslån til køb af bolig, fordi hjemmestyret har besluttet, at der kun kan ydes lån til boliger i de større byer.

Hvilken betydning har det for borgerne?

Mange af boligblokkene fremstår misligholdt. Boligblokkene ved de to ubeboede (asbest) højhuse har meget hærværk. Opgangene er meget snavsede og fyldt med graffiti og affald.

Hvad betyder det for beboerne i de omkringliggende blokke?

Højhusene har stået tomme i flere år. Kommunen kan ikke rive dem ned, da de ikke besidder/råder over de sikkerhedsmæssige foranstaltninger, der skal til, for at fjerne de asbestholdige bygninger.

Hvilken betydning har det for borgerne/Narsaq, at kommunen ikke kan håndtere nedrivningen / farlige stoffer?

Skolen: Der er pt. 231 børn fordelt på 1.-10. kl. Skolen var lukket pga. radonudsvivning og eleverne var genhuset flere forskellige steder i byen. Ønsker de unge at fortsætte i gymnasiet, handelsskolen, teknisk skole o.a. er det nødvendigt at flytte til f.eks. Qaqortoq. Transporten i Grønland er dyr og afgangene afhængige af vejr og vind. Videreuddannelser foregår både i Grønland og i Danmark.

Hvordan motiverer man de unge til uddannelse?

Hvordan motiverer man de uddannede til at vende tilbage som en ressource i Grønland?

Nogle af de unge vælger at tage på efterskole i Danmark. Desværre vender en del af dem hjem igen efter et par måneder.

Hvad er årsagen til, at de vender de hjem?

Klubben: Ny gul bygning fra 2012 med moderne indretning - bl.a. et veludstyret musikrum, som er blevet etableret via penge fra fondsmidler.

Fritidsklubben er åben man.- fre. fra kl. 8-17 og aftenklubben man.- fre. fra 18-22. Tilbuddet er gratis. Narsaq har ca. 150 børn fra 1.- 6. kl. samt ca. 81 unge fra 7.- 10.kl. Personalet består af en leder + 5 medarbejdere.

Eksempel på ugeplan i FK: Man.- ons.- fre. : TV – spil (f.eks. Wii)
tirs.- tors. : Krea / fri leg - film

En del af børnene kommer i klub om morgenen, inden de skal i skole. 1. klasserne bliver hentet fra skole den første mdr. mens resten af børnene selv transporterer sig på cykel eller til fods. (Afstandene er korte, men bilisterne kører meget stærkt).

De unge kommer her for at "hænge ud", spille bordfodbold, bordtennis og se fjernsyn.

Hver fredag er der fest for børn og unge. De 6-13 årige fra kl. 19-21 og de 14-21 årige fra kl. 21-00.

Kort efter vores ankomst rejste lederen af klubben samt 8. klasserne på udvekslingsbesøg i Danmark. Det lykkedes alligevel at få en hel del gode snakke med medarbejderne om sygefravær, pædagogik, handleplaner,

konflikter, samarbejde internt og eksternt, forældresamarbejde, sorg- og kriseplaner, økonomi og ikke mindst social arv.

Koncert: Mens vi var i Narsaq, kom Sara (X-Faktor vinder) og gav koncert. Det var et tilløbsstykke for både børn og unge, men desværre var det ikke alle, der havde råd til at deltage til trods for, at billetprisen kun var 75 kr. for børn og 150 kr. for voksne.

Hvad kunne have været en løsning?

Børnehjemmet: Her er 6 pladser (+ 2 akutrum), og beboerne er fra 13-18/21 år. Den hyppigste årsag til anbringelse er omsorgssvigt. Det hænder ofte, at yngre børn bliver anbragt akut, fordi deres forældre ikke er i stand til at passe dem pga. alkohol eller vold i hjemmet. De ældste beboere hjælper man med at komme i arbejdsprøvning, finde job og evt. bolig. Arbejdsløsheden i Narsaq er stor og antallet af uuddannede ekstremt højt, så mulighederne er meget begrænsede.

Hvilke andre muligheder er der?

INU Sullivik: Byens produktionsskole med plads til ca. 8-10 unge mennesker, som over en given periode skal blive parate/motiverede til at kunne klare et arbejde eller en uddannelse.

Hvad er alternativet?

Multicentret: Har fungeret siden 2005. Centret beskæftiger sig med både børn, unge, voksne og familier. Her er mulighed for rådgivning, kurser samt specielt tilrettelagte forløb. Kurserne kan f.eks. være: omsorg, opdragelse, kost,

prævention, incest, dukkeprojekt o.a. Dukkeprojektet går bl.a. ud på, at samtlige elever i 10. klasse bliver udstyret med en naturtro baby, som de hver især skal passe, made og pleje fra fredag til mandag. Iflg. lederen af centret, er virkningen positiv, forstået på den måde, at alle elever er lykkelige for at slippe af med "babyen" igen, og at det med at blive forældre forhåbentlig bliver udsat nogle år. Centret har ingen psykolog ansat pt., da stillingen ikke har været mulig at få besat. (Dvs. at der ingen psykolog er i Narsaq).

Hospitalet: Her er 12 sengepladser og den nuværende læge er gynækolog. (Den sidste var psykiater og før ham en ortopædkirurg). Hospitalet fungerer også som alm. lægepraksis og apotek. Alle fødsler er for nylig flyttet til hospitalet i Qaqortoq. Patienter, som ikke kan få den nødvendige behandling i Narsaq, flyves til enten Qaqortoq, Nuuk eller Danmark.

Tandlæge: Byen har en tandlæge og en tandplejer. De deler bygning med sundhedsplejen. Behandlingen er gratis, medmindre man skal have lavet kroner, stifttænder, broer og lign.

Sundhedsplejen: Har 2 medarbejdere, som varetager alle sundhedsmæssige udfordringer fra 0-100 år. De besøger nyfødte, vejleder om prævention, laver sundhedscheck i skolen, besøger psykisk syge og ældre hjemmeboende.

Politiet: 2 dansksprogede betjente og 1 grønlandsk sekretær. Betjentene skulle arbejde i Narsaq fra maj til slut nov. Ud over de almindelige daglige arbejdsopgaver, fungerer betjentene også som anklager, skilsmissemægler, bygdefoged, toldmyndighed, laver videoafhøringer, udsætning fra beboelser, tager sig af ulovligt opførte huse/hytter og har et udvidet samarbejde med kommunen vedrørende bl.a. tildeling af førtidspension og godkendelse af plejefamilier. Hver nat er der 1-2 udkald, hovedsageligt til husspektakler, hvor der ofte er børn i hjemmet.

Ved lønudbetaling stiger antallet af udkald pga. alkoholindtag.

Hvorfor er der mangel på grønlandske betjente?

Hvordan kan man rekruttere og fastholde også grønlandske betjente?

Grønlandsk parlør fra politistationen:

Aap = Ja, Naamik = nej, Suit = Hvad laver du?, Unigit = stop, Takuss = Vi ses, Qujanaq ikioramma = Tak for hjælpen, Nerisa = spise, Illillu = Tak i lige måde, Iggu = søde, Tassa = slut!, Sianiik = hvor er han/hun dum!

Alkohol: Er forholdsvist dyrt. Selv om hjemmebryggeri er ulovligt, var opskriften tilgængelig indenfor få minutter!

Dumpen: Dagrenovation komprimeres og sendes til forbrænding i Qaqortoq. Farligt affald sendes med skib til Danmark. Plastik, jern og skrot ryger på Dumpen, men rigtig meget ligger og flyder i byen, på markerne og ved vejen.

”Chokoladefabrikken”: Ligger ved de store boligblokke og består af en cementsliske, hvor ”natpotten” (natrenovationen) tømmes *dybt* ned i fjorden.

Slagteriet: Ligger på havnen ved Kongekajen og er det eneste i hele Sydgrønland. Transporten af får, køer og rensdyr til slagteriet foregår med militære landgangsbåde. I september måned skulle 1600 får slagtes samt et ukendt antal køer og rensdyr.

Det har været et privilegium, at få mulighed for at besøge Narsaq og dens indbyggere som ”udvekslingsstudent” og i bogstaveligste forstand kigge ind i en del af det grønlandske samfund. Det ”officielle” besøg gjorde det muligt, at få adgang til steder, hvor jeg som almindelig turist ikke kunne komme og har efterladt tanker, spørgsmål, undren og ikke mindst en øget interesse for landet. Naturen er et kapitel for sig og også et privilegium at opleve. Jeg er bestemt ikke færdig med at besøge Grønland og kan kun anbefale andre at finde vandrestøvlerne frem og komme af sted!

Besøg i Arbejdsmarkedsforvaltningen v/Birgitte

Kommunen har valgt at have forvaltningsområder placeret i forskellige dele af kommunen, Erhvervs- og Arbejdsmarkedschefen er placeret i Narsaq, så det passer godt med mit besøg.

Arbejdsmarkedskontoret i Narsaq er et lille kontor sammenlignet med de forhold, jeg kommer fra i Gladsaxe. Der er tre konsulenter og en kontorelev på arbejdsmarkedsområdet på kommunekontoret, alle grønlandske. Hertil kommer et antal medarbejdere, der er ansat på erhvervsområdet, en arbejder eksempelvis med at udstede licenser til at skyde moskusokser, isbjørne m.m i Sydgrønland, en anden er turistmedarbejder og har til opgave at medvirke til at fremme turismen i Sydgrønland.

Med til Erhvervs- og Arbejdsmarkedsforvaltningen hører også Piareersarfik (betyder på dansk "Stedet, hvor man forbereder sig"). Piareersarfik er et lokalt vejlednings- og opkvalificeringstilbud for unge, der er placeret i alle grønlandske byer. De tilbyder både boglig og ikke-boglig opkvalificering, uddannelsesvejledning, handleplaner for unge ledige m.m. Erhvervs- og Arbejdsmarkedsforvaltningen består altså af medarbejderne på kommunekontoret i Narsaq og så medarbejderne i Piareersarfik i de i alt tre byer i kommunen. Vi besøger Piareersarfik i både Narsaq og Qaqortoq.

Erhvervs- og Arbejdsmarkedschefen er dansk, og det vil nok kunne give en chef sved på panden, at hele personalet i det daglige taler et andet sprog end hun selv. Det viser sig dog, at hun efter flere år i Grønland forstår en del grønlandsk.

Det bliver hurtigt klart for os, at Narsaq – og nok meget af Grønland – står over for store udfordringer, når det gælder beskæftigelse. Det er svært at finde beskæftigelse i en lille by som Narsaq. Mange flytter fra byen – måske til Qaqortoq, måske til Nuuk eller Danmark -, og byen har på få år, fået færre indbyggere.

Vi hører, at man opererer med fire vækstområder i Grønland; Nuuk, Qaqortoq, Sisimiut og Ilulissat, og kun de fire steder kan man få et kreditforeningslån. Det gør det i sig selv sværere at bosætte sig og få gang i væksten i de mindre byer. Samtidig betyder infrastrukturen i Grønland, at man ikke – som i Danmark – kan bo i en by og arbejde i en anden by. Det er simpelthen for besværligt og for dyrt at rejse med båd og helikopter for at gå på arbejde.

Mens vi er på besøg, bliver det besluttet at lukke en ikke-rentabel guldmine i kommunen. Det betyder tab af ca. 60 arbejdspladser. På borgermødet – som vi deltager i – er det derfor meget aktuelt at tale om beskæftigelse, og især et mineprojekt i området Kringlerne i nærheden af Qaqortoq optager borgerne i Narsaq. Med det projekt er der ifølge de lokale politikere udsigt til, at der kan komme gang i den lokale beskæftigelse.

I arbejdsmarkedskontoret erfarer jeg, at man arbejder med en lovgivning, der ligner den danske, men tilpasset grønlandske forhold. På beskæftigelsesområdet lægger man sig op ad den danske lovgivning med uddannelsesvejledning, jobplaner, aktivering, sanktioner ved fravær og udeblivelser m.v. Selv synes medarbejderne, at de mangler lovgivning til at bruge mentorer i beskæftigelsesarbejdet, sådan som man gør i Danmark.

Arbejdsmarkedschefen finder, at lovarbejdet i Grønland bærer noget præg af, at de, der arbejder med det i Nuuk som regel er danskere i kortvarige ansættelser, så meget viden går tabt hver gang, der skiftes ud i medarbejderstaben. Det er lidt vanskeligt helt at fornemme, hvordan de konkret udmønter lovgivningen, hvor mange de får i beskæftigelse, om de er konsekvente, når en ledig ikke møder op osv. Alle kender alle i den lille by, mange er i familie med hinanden, det er vores fornemmelse, at det er svært at sidde i et job, hvor man sommetider træffer ubehagelige beslutninger.

På Piareersarfik i Narsaq taler vi med lærere, som kan fortælle, at der er store problemer med byens unge, der ikke passer deres aftaler, når de er tilknyttet Piareersarfik. De udebliver i meget høj grad fra tilbuddene. Lærerne beretter om en tung social arv, hvor de unge bliver væk i forbindelse med lønudbetaling/udbetaling af offentlige ydelser, ligesom måske forældre og bedsteforældre i den pågældende familie har gjort det i mange år. I Qaqortoq tegner der sig et lidt andet billede, personalet der fortæller om mere motiverede unge mennesker, unge for hvem det faktisk lykkes at få en uddannelse. Og de kan ikke genkende billedet med det store fravær. Qaqortoq giver os på vores korte besøg et andet billede end Narsaq – et billede af en by i vækst, en by med flere uddannelsesinstitutioner, en by hvor man tror mere på fremtiden.

Tak for en fin tur til Narsaq

Besøget i Narsaq var en stor og meget anderledes oplevelse. I den periode vi var der, skete der rigtig meget i kommunalt regi, bl.a. var der drøftelser om ændringer af organisationen. Det medførte desværre, at vores besøg ikke havde særlig høj prioritet. Heldigvis var vi i stand til at hægte os på relevante arrangementer og selv skabe yderligere kontakter.

Tilbage er det store spørgsmål: Hvor er Narsaq på vej hen?

